

Til Helse- og omsorgskomiteén
helse-omsorg@stortinget.no

Oslo, 16. oktober 2019

NHO Mat og Drikkes innspill til Statsbudsjettet 2020

NHO Mat og Drikke er den største arbeidsgiver- og næringspolitiske organisasjonen for mat-, drikke- og bionæringene i Norge, og er tilsluttet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Vi organiserer mer enn 1600 virksomheter med nærmere 40 000 sysselsatte innenfor mat- og drikkeproduksjon, skogbruk og tjenesteyting.

Hovedpunkter:

- Helsemyndighetene forpliktelser i Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold om måling av måloppnåelse samt folkeopplysningstiltak må ivaretas.
- Vinmonopolets posisjon og legitimitet må styrkes.

Programkategori 10.10 Folkehelse mv. – Kap. 714 Folkehelse

"Intensjonsavtalen om tilrettelegging for et sunnere kosthold", som ble undertegnet i desember 2016, representerte et viktig skritt i retning av et mer kraftfullt, helhetlig og langsiktig samarbeid mellom myndighetene, mat- og drikkeprodusentene og dagligvarehandelen. Det er satt ambisiøse og klare mål som skal nås innen 2021 innen reduksjon av salt, mettet fett og sukker, samt mål for å øke inntaket av frukt, bær, grove kornvarer og fisk.

For å nå målene i intensjonsavtalen er det vesentlig at alle parter bidrar for å oppnå disse i fellesskap. En av forutsetningene er at Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet har de midler som skal til for å kunne oppfylle sine forpliktelser i avtalen. Vi registrerer at bevilgingene i Kap. 714 Folkehelse, Post 21 Spesielle driftsutgifter foreslås redusert, og forutsetter at reduksjonen ikke påvirker gjennomføringen av Helsedirektoratets hovedoppgaver i intensjonsavtalen, herunder:

- Overvåke befolkningens kosthold.
- Innhente data for å kunne evaluere denne avtalens måloppnåelse og arbeide for at det gjennomføres jevnlig representative kostholdsundersøkelser.
- Arbeide med systematiske tiltak som fremmer folkehelsen generelt og øker andelen i befolkningen som har et kosthold som er i tråd med de nasjonale kostholdsrådene. Barn og unge skal ha et særlig fokus.
- Rapportere til koordineringsgruppen om aktiviteter og overordnet måloppnåelse.
- Påvirke forbruker gjennom kommunikasjon og iverksette andre systematiske tiltak som gjør det lettere å ta sunne valg.
- Dialog og samhandling med andre relevante myndigheter og Forskningsrådet knyttet til målene i intensjonsavtalen.

1. Monitorering av kostholdsendringer for å følge opp måloppnåelsen i intensjonsavtalen

For å følge opp måloppnåelsen for arbeidet i intensjonsavtalen, må aktørene ha løpende god oversikt over forhold som påvirker utviklingen i helsetilstanden. Herunder overvåking av kostholdsendringer i form i inntak av salt, sukker, mettet fett, grove kornvarer, fisk og sjømat samt frukt og grønnsaker.

Det er avtalt at måloppnåelsen skal vurderes gjennom matforsyningsstatistikk og forbruksundersøkelser. I henhold til avtalen skulle en forbruksundersøkelse i regi av Statistisk Sentralbyrå (SSB) vært gjennomført så langt tilbake som i 2017. SSB arbeider med en ny metode for forbruksundersøkelse, men metoden er fortsatt ikke ferdig utviklet og arbeidet er sterkt forsinket. Ifølge ny informasjon fra sekretariatet i Intensjonsavtalen kan nytt datagrunnlag ikke ventes før tidligst i 2021. Det er svært viktig at Helsedirektoratet har tilstrekkelig med ressurser i 2020 til å følge opp dette arbeidet tett og til å kunne kvalitetssikre metoden uten å bidra til at ytterligere forsinkelser oppstår.

Det forutsettes også at SSBs nye metode for forbruksundersøkelse kommer i tillegg til den årlige oppfølgingen av matforsyningsdata gjennom undersøkelsen "Utviklingen i norsk kosthold" samt jevnlig vedlikehold av datagrunnlaget i Matvaretabellen (matvaretabellen.no) i samarbeid med Mattilsynet.

2. Kommunikasjon og kampanjer for sunnere valg

En hovedoppgave for Helsedirektoratet er å være en pådriver for kunnskapsbasert arbeid, sammenstille kunnskap og erfaring i faglige spørsmål og opptre nasjonalt faglig normerende. For arbeidet i intensjonsavtalen innebærer dette å bidra til å påvirke forbrukeren gjennom målrettet kommunikasjon og andre systematiske tiltak som gjør det lettere å ta sunne valg som kan fremme helse og livskvalitet.

Det forutsettes at Helsedirektoratets midler for å gjennomføre kampanjer og kommunikasjon på levevaneområdet for å endre adferd, spesielt innen kosthold og helse, ikke reduseres til fordel for kommunikasjon innen andre helsefaglige områder.

Vi anmoder komitéen i sin innstilling om å medvirke til at myndighetenes avtalte forpliktelser i Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold, blant annet gjennom monitorering, kommunikasjon og kampanjer, kan ivaretas og videreføres uten endringer.

Programkategori 10.10 Folkehelse mv. – Kap. 5631 Aksjer i AS Vinmonopolet

I proposisjonen (Prop. 1 S (2019-2020)) står det beskrevet at Vinmonopolet er et viktig tilgjengelighetsbegrensende alkoholpolitisk virkemiddel. Videre beskrives det at Vinmonopolet skal sikre ansvarlig salg av alkohol, og sikre mest mulig lik tilgjengelighet over hele landet. NHO Mat og Drikke mener at en størst mulig del av alkoholkonsumet i Norge bør skjer fra kjøp i registrerte kanaler, der Vinmonopolet er vårt viktigste alkoholpolitiske instrument. Vinmonopolet opplever imidlertid økende grad av konkurranse fra andre salgskanaler, både gjennom grensehandel, tax-free og ulovlig virksomhet. Det er sentrale utfordringer at Vinmonopolet har kortere åpningstider enn annen detaljhandel og at avgiftsnivået er mye høyere enn våre naboland. I tillegg eksisterer det ikke god statistikk for konsum av alkohol i Norge.

Vi anmoder komitéen i sin innstilling om å medvirke til at Vinmonopolets posisjon og legitimitet styrkes gjennom å vurdere avgiftsnivået, utvidelse av Vinmonopolets åpningstider og Vinmonopolets rolle med hensyn til taxfreesalg samt fremskaffe bedre datagrunnlag for konsum av alkohol fra uregistrerte kanaler og konsekvensene av det uregistrerte salget.